

Bruxelles, 20.3.2020.
COM(2020) 123 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE VIJEĆU

o aktivaciji opće klauzule o odstupanju Pakta o stabilnosti i rastu

Pandemija covid-19 uzrokovala je velik gospodarski udar koji već ima znatne negativne posljedice u Europskoj uniji. Posljedice na rast BDP-a ovisit će o trajanju i pandemije i mjera koje se poduzimaju na nacionalnoj i europskoj razini kako bi se usporilo širenje virusa, zaštitili proizvodni kapaciteti i podržala ukupna potražnja. U svojoj Komunikaciji o koordiniranom gospodarskom odgovoru na pandemiju covid-19 od 13. ožujka 2020., utemeljenoj na analizi scenarija, Komisija je predstavila gospodarski scenarij koji je pokazao da bi se realni BDP u Uniji mogao u 2020. smanjiti za 1 %. U Komunikaciji je istaknuto da su mogući i nepovoljniji scenariji povezani s težim posljedicama pandemije. Razvoj događaja u međuvremenu ukazuje na to da su takvi nepovoljni scenariji postali vjerojatni. Naime, pod pretpostavkom da zdravstvena kriza potraje do početka lipnja ili duže, pad gospodarske aktivnosti u 2020. mogao bi biti usporediv sa smanjenjem gospodarstva 2009., koja je bila najgora godina gospodarske i financijske krize.

Države članice već su donijele ili donose proračunske mjere, a donose se i dodatne mjere za povećanje kapaciteta zdravstvenih sustava i pružanje pomoći građanima i sektorima koji su posebno pogođeni. Donose se i važne mjere za potporu likvidnosti i druga jamstva, iako oni nemaju neposredan učinak na saldo opće države.

Komisija pomno prati te mjere, koje će zajedno sa smanjenjem gospodarske aktivnosti pridonijeti znatno većim proračunskim deficitima. Komisija i Vijeće već su pojasnili da će se puna fleksibilnost dostupna u Paktu o stabilnosti i rastu primijeniti na mjere povezane s pandemijom covid-19. Konkretno, s obzirom na to da je kriza događaj koji je izvan kontrole država i uvelike utječe na javne financije, primjenjuje se odredba Pakta o neuobičajenom događaju. To znači da će učinak navedenih mjera na proračun biti isključen iz Komisijine ocjene usklađenosti s Paktom o stabilnosti i rastu. Ocjena o, među ostalim, iznosima na koje se može primijeniti odredba o neuobičajenom događaju temeljit će se na zabilježenim podacima koje će dostaviti države članice.

Međutim, razmjeri fiskalnih napora potrebnih za zaštitu europskih građana i poduzeća od posljedica ove krize te za potporu gospodarstvu nakon pandemije zahtijevaju korištenje mnogo veće fleksibilnosti u okviru Pakta o stabilnosti i rastu.

EU mora nastaviti brzo, odlučno i koordinirano reagirati na ovu krizu koja se brzo razvija. Tijekom videokonferencije s članovima Europskog vijeća 17. ožujka 2020. predsjednica Komisije najavila je skorbu aktivaciju tzv. opće klauzule o odstupanju. Ta je klauzula uvedena kao dio reforme paketa od šest mjera za Pakt o stabilnosti i rastu 2011. na temelju iskustava iz gospodarske i financijske krize. To je iskustvo prije svega istaknulo potrebu za posebnim odredbama u fiskalnim pravilima EU-a kako bi se omogućilo koordinirano i uredno privremeno odstupanje od uobičajenih zahtjeva za sve države članice u situaciji opće krize uzrokovane ozbiljnim gospodarskim padom na europodručju ili u Uniji kao cjelini.

Klauzulom, kako je utvrđena u članku 5. stavku 1., članku 6. stavku 3., članku 9. stavku 1. i članku 10. stavku 3. Uredbe (EZ) 1466/97 te članku 3. stavku 5. i članku 5. stavku 2. Uredbe (EZ) 1467/97, olakšava se koordinacija proračunskih politika u vremenima ozbiljnog gospodarskog pada.

Opća klauzula o odstupanju državama članicama omogućuje poduzimanje proračunskih mjera kako bi se primjereno nosile s takvom situacijom u okviru preventivnih i korektivnih postupaka u okviru Pakta o stabilnosti i rastu. Konkretno, u pogledu preventivnih postupaka, u članku 5. stavku 1. i članku 9. stavku 1. Uredbe (EZ) 1466/97 navodi se da „u razdobljima ozbiljnog gospodarskog pada na europodručju ili u Uniji u cjelini, državama članicama može se dopustiti privremeno odstupanje od kretanja prilagodbe prema srednjoročnom proračunskom cilju, pod uvjetom da se time srednjoročno ne ugrozi fiskalna održivost.”. U pogledu korektivnih postupaka člankom 3. stavkom 5. i člankom 5. stavkom 2. propisuje se da u slučaju ozbiljnog gospodarskog pada na europodručju ili u Uniji u cjelini Vijeće također može odlučiti, na temelju preporuke Komisije, o donošenju revidirane fiskalne putanje.

Skora ocjena programâ stabilnosti i konvergencije država članica, proljetna prognoza te Komisijin prijedlog preporuka Vijeća po državama članicama koji će uslijediti nakon toga pružit će priliku da se osigura takva nužna koordinacija i utvrde smjernice za postizanje odgovarajuće povoljne fiskalne politike na nacionalnoj i ukupnoj razini.

Na temelju navedenih razmatranja i uzimajući u obzir ozbiljan gospodarski pad, Komisija smatra da su uvjeti za aktivaciju opće klauzule o odstupanju ispunjeni prvi put nakon njezina stvaranja 2011. te od Vijeća traži da potvrdi ovaj zaključak radi osiguravanja jasnoće državama članicama.

Općom klauzulom o odstupanju ne suspendiraju se postupci u okviru Pakta o stabilnosti i rastu. To će Komisiji i Vijeću omogućiti da poduzmu potrebne mjere za usklađivanje politika u okviru Pakta uz istovremeno odstupanje od proračunskih zahtjeva koji bi se inače primjenjivali.